

Teiksma par Igora kauju

«Teiksma par Igora kauju»

jubilejas sarīkojumi Padomju Latvijā

Nemirstīgā krievu senās literatūras daudzība «Teiksma par Igora kauju» pirmsdevuma 150. gadadienās atceri mūsu republikā atzīmē ar sarīkojumiem lekciēm, referatiem un izstādēm.

Viens no plašākajiem jubilejas vākiem, Latvijas Padomju rakstnieku savienības un LPSR ZA Valodas un literatūras institūta organizēts, jau no 9. decembri RS klubā, Rīgā.

Svinīgo sarīkojumu atklāja tautas rakstnieks Andrejs Upīts, raksturodams «Teiksmu par Igora kauju», kā dižu krievu tautas nacionālās kulturas pieņēmeli. Referat par «Teiksmu» noslīja tās tulkojās latviešu valodā rakstnieks Arvids Grigulis. Sarīkojumā koncertā piedalījās Stalina premijas laureate Akademiskā Dramas teātra aktrise Velta Līne, LPSR noplēniem

bagātais mākslinieks. Krievu dramas teātra aktieris Nikolajs Barabanevs un Operas un baleta teātra solisti.

«Teiksmas» jubilejas sarīkojumus organizē Latvijas valsts universitātes filoloģijas fakultate, Latvijas valsts pedagoģiskā institūta krievu literatūras katedra un citas mācības iestādes. Sakarā ar «Teiksmas» jubileju interesanta izstāde iekārtota LPSR ZA Misina bibliotekā, kurā saglabājies viens no pirmā «Teiksmas» tulkojuma latviešu valodā (1888. gada) eksemplāriem. Bibliotekas apmeklētājiem iespējams iepazīties ar šo «Teiksmas» par Igora kauju latviešu izdevumu eksemplaru, tāpat šī darba krievu izdevumiem, kā arī ar plašiem materialiem par «Teiksmu», kas publicēti atsevišķos izdevumos un periodikā latviešu un krievu valodā.

Nemirstīgais krievu dzejas daiļdarbs

ANDREJS UPĪTS,
tautās rakstnieks, akademikis

Padomju literatūras zinātne pievērš keli vērību klasiskajam mantojumam, kura visvēcākajā formācijā atrodami tautas tā saucamie folkloristiskie mūzikas mākslas darinājumi — dziesmas, pasakas, ar vēsturiskiem notikumiem un personām saistītās legendas un teiksmas. Un līdzās tieši no folkloras anonīmi izaugušie senie rakstnieki literatūras «pieminekli». Lielāko tiesu episkās dzejas veidā.

Sākotnēji senās vārda mākslas dārbus atrod bagātīgu izziņas avotu. Vispirms faktus un liecības zināma tautas vēstures un liktena posma izpratnei un apgaismojumam, laikmetā politiskās un kulturas dzīves iepatību un dažādu laužu slānu savstarpējo saitei raksturīgumam, gimenes satversmes un cilvēka individuālo savādību uztverē.

Bez šī bagātā faktiskā, lietišķā materiāla senā episkā dzeja pati par sevi noder kā dzīvs paraugs daiļrades mākslas tajā laikā, kad no tautas burtnieku kolectīva kopas sāk pacelties atsevišķi, visspēcīgāk apdāvīnāti individuāli dzejnieki, kas savu pierdzi, pārdzīvojums un domas atstāj nākamām paudzēm ar ipašu prasmī un veiksmi uzrakstītos dzejiskos sacerējumos.

Viens no tādiem visbagātākajiem senās Krievijas vēstures un varonu dzejas pieminekļiem ir 12. gadu simteņa beigu desmitos nezināma autora uzrakstīta «Teiksma» (vai stāsts) par Igora kauju.

Sīs dzējas lielo idejiskā un mākslas vērtību iespējams uzrādīt tikai plašā analītiskā apcerējumā. Galvenajos pamatlīcienos tā tiek spilgti redzama, salīdzinot ar kādu citu, pasaules rakstniecības vēsturē allaž daudzīnātu, plāšu un tuvi radniecīgu darbu.

Es se dōmāju paziņotu «Teiksmu» (vai dziesmu) par Roļanda kauju, svarīgi un populari kā vēsturiskās dziesmas (chansons de geste) milzīgā ciklā. Radusies tā tajā pašā laikā kā teiksmas par Igoru, sīzēta metos gluži tāda pati atsevišķa cīnās epizode, bet dzejnieka ideoloģija, noķuki, dzējas vēriens un veidojums gluži citādi, atkarībā no citas zemes citādiem politiskajiem un kulturas apstākļiem un citādiem autoru spējām.

Roļanda dziesmas visos savos 8 variantos slavina absoluto karalvaru un cilpīgi feodalā vasā — brunīnieku neaprobezoto uzticību un paklausību savam. Kungam, vispirmā kārtā kara un kaujas laukā. Karazāliena dzinulis ir kristīto naudu pret pagāniem un cēlās no lūks — pēc iespējām lielākā skaita apkaušana dievam par godu un vadonim par slavu. Pati kaujas norise gan notēlota ekspressivu, cikstīgi cīnā parādās pārliecinoši dzīvi, lai gan redzami tikai no ārpuses, ne-

(Uzruna «Teiksmas» jubilejas sarīkojumā Latvijas Padomju rakstnieku savienībā)

Kijevas lielkņaza Svjatoslava zelta vārdi

(«Teiksmas» astotais dziedājums)

Tad lielais Svjatoslavs

Runāja

Asarām jauktos

Zelta vārdus

Un teica:

„Jūs, mani bērni!

Igor un Vsevolod!

Launā stundā jūs uzsākāt

Poloļevu zemi

Ar šķēplem kaitināt,

Slavu sev meklēt!

Ne slava apvij jūs,

Ne gods jums par to,

Ka izlējāt

Nešķisto asinis.

Kaut jūsu sirdis ir drosmīgas,

Bargās ugūnis kveldētas,

Bezbailē rūdītas,

Tak to jūs darijāt

Maniem sirmajiem matiem?

Aplam jūs teicāt:

„Celsimies vieni!

Mūžīgo slavu

Iegūsim vieni,

Dalot to

Tikai ar seniem!

Bet vai tas būtu brīnumis,

Ja vees kūtu jauns?

Kaut arī vanags met spalvu,

Drosmē viņš tomēr

Spēj putnu notriekt

Un nejauj savai ligzda!

Krist kaunā!

Bet, lūk, lauhums:

Knazi! nav palīgos man!

Es pat neredzu

Spēkā stipro un bagāto

Savu brāli Jaroslavu.

Karapuļiem varenu:

Cērīgovas bajāriem,

Augstīmajiem cītiem,

Vēl tatričiem,

Pat klaudiopīn, dauzopām!

Ir torkiem,

Ir klledzējiem,

Tiem, kas bez vairogiem,

Nēšājot nažus aiz zībaku stulmiem,

Bīvieniem nādnieku uzvar,

Skandinot sentēviem slavu!

Klau,

Vai tur Rimova? nekliedz

Zem poloļevu zobeniem?

Bet Vladimirs — ieavainots...

Sēras un sirdēsti Gjeba dēlam!

Lielo kņaz Vsevolod,

Vai tev neienāk prātā

No tālumēm atraukt —

Dzimto zelta troni alzargāt!

Tu taču Volgu spēj izslacīt

Ar savu karavīru iekļiem,

Donu — cepurēm izsmelt!

Ja tu būtu ieradies kaujā,

Verdzeni pirkum par nogatu,

Vergu — par rezanu!

Jo tu taču spēj

Ir pa sauszemi

Dzīvas bultas svaidit —

Varonīgos Gjeba dēlus!

Un tu drosmīgo Rjurik!

Un tu, David!

Vai tā nebū jūsu varonpēruža,

Kas lidz pat zelta brūpu cepurēm

Naidnieka asinis peldēja?

Vai tā nav jūsu varonpēruža,

Kas rēk it kā sumbri,

Kad tos ieavaino kvēlētiem zobeniem

Svešos kļajumos?

Tad kāpiet tak, valdniki,

Savos zelta kāpījos

Atriebt sava laika kaunu!

Par Krievzemī!

Par vētrainā Igora,

Igora Svjatoslava dēla brūcēm!

Galicijas Jaroslav Osmomis!

Augstu tu sēdi

Savā zelta kāltāja troni!

Uz tāvīem dzelzs pūlkīem

Karpatu kalni balstās,

Maģaru karalim

Tu aizcirti ceju,

Noslēdzi Donavas vārtus,

Savu varu tu pacel

Lidz mākoņiem,

Tiesu lem tu lidz Donaval!

Tava vara plūst pa zemju zemēm,

Un tu aiver Kijevas vārtus!

No sava zelta troja

Pāri zemēm tu nogalini sultanus!

Sauj taču, valdnick, uz Končaku,

Nešķisto pagānu!

Par Krievzemī!

Par vētrainā Igora,

Igora Svjatoslava dēla brūcēm!

Galicijs Jaroslav Osmomis!

Augstu tu sēdi

Savā zelta kāltāja troni!

Uz tāvīem dzelzs pūlkīem

Karpatu kalni balstās,

Maģaru karalim

Tu aizcirti ceju,

Noslēdzi Donavas vārtus,

Savu varu tu pacel

Lidz mākoņiem,

Tiesu lem tu lidz Donaval!

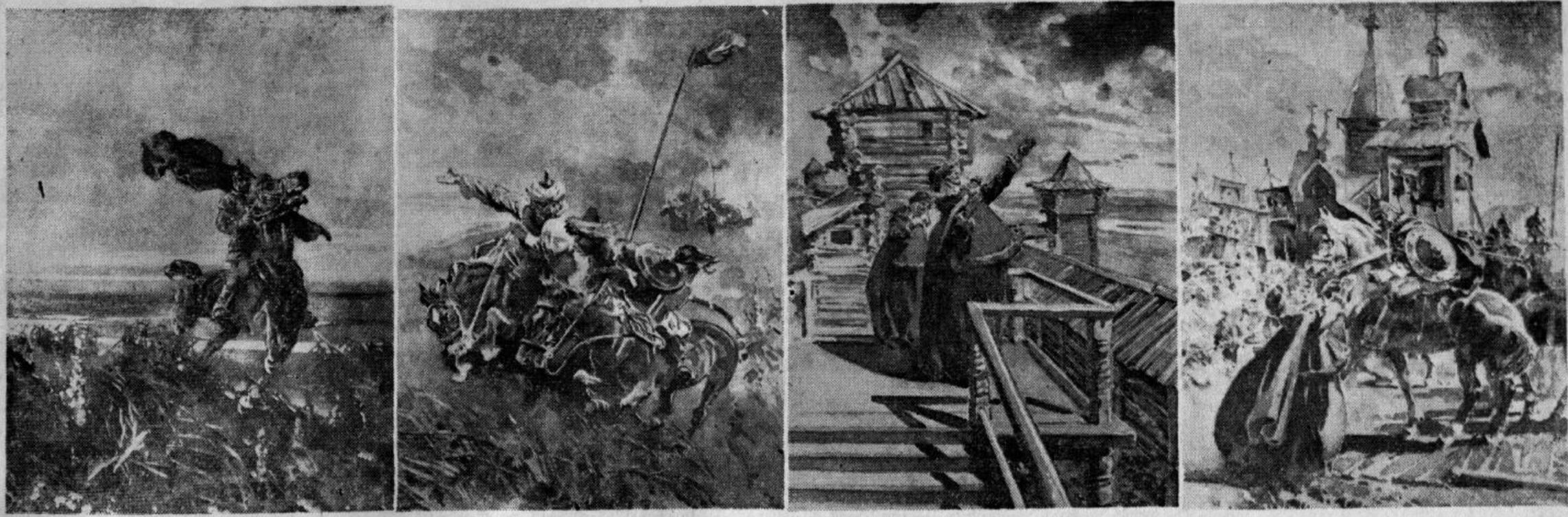
Tava vara plūst pa zemju zemēm,

Un tu aiver Kijevas vārtus!

No sava zelta troja

Pāri zemēm tu nogalini sultanus!

Sauj taču, valdnick, uz Končaku,

Mākslinieka Ed. Ausberga ilustrācijas «Teiksmas par Igora kauju» jaunajam izdevumam latviešu valodā

«Teiksmas par Igora kauju»

ARVIDS GRIGULIS

Krievu literatura ir visu padomju tautu literatūru skolotāja. Līdz ar to krievu literatura ir visas cilvēces progresīvās literatūras skolotāja. Šo izcilu stāvokli nosaka tās milzīgās vērtības, kas sastopamas krievu literatūrā un ar kurām nevar mēroties neviens literatūra pasaule. Krievu literatūras labākā daļa vienmēr ir paudusi tautas intereses, vienalza, kādēm zādītām mēs ar pieskarību un pētītu to Krievu literatūras labākā daļa vienmēr bijusi mākslinieciski augstvērtīga, dzīli realistiska, jo tā cīnījusies par dzīves pastību. Lūk, kāpēc katrs cilvēks ar visdzīlāko cīnību izturēs pret krievu literatūras vēsturi, šo lielu tradīciju atspoguļotāju. Lūk, kāpēc nozīmīgi krievu literatūras vēstures dati ir vienas cilvēces uzmanības centrā.

Šā gada 11. decembrī viss pasaules rakstniecībā un īpaši padomju literatūrai ir sevišķi svinīga svētku diena. Šajā dienā pāriet 150 gadu, kopš iepriests pirmais līdz šim atrastais krievu «laicīgās» literatūras piemineklis — «Teiksmas par Igora kauju». (Slōvo o polku Igorevē) Tieši aīj ņo vāsu laiku (gada beigās, datumu grūti noteikt) pāriet arī 155 gadi, kopš atrastas šīs ārkārtīgi svarīgas un nozīmīgās rokraksts.

1795. g. beigās kaislīgs senu rokrakstu vācējs Maskavā dzivojošais krievu augstmanis A. Musins-Puškins nosūtīja savu pilnvaroto uz Jaroslavu, lai mēģinātu iegūt no ārkārtīgi skopā klostera archimandrita Joila dažus senus rokrakstus. A. Musins-Puškins pilnvarotais ieguva 6 kopā saņemtos rokrakstus. Iepazīstoties ar šo rokrakstu sainī, vislielāko interesu izraisaši pēdējais. Tas bija pa dajai varonpoemai, par daļai eposam līdzīgs sacerējums par seniem krievu vēstures notikumiem.

A. Musins-Puškins šī rokraksta atšifrēšanai pleiācīnā divus tā laika labākos specialistus — archivistu un archeografi N. Bantiš-Kameniški kopa ar vīnu paligu un skoņieku A. Malinovski. Galvenos pētniecības un ari vēlāk visus iespējās sagatavošanas darbus veica A. Malinovskis.

1800. gada decembra pirmajā pusē parādījās šī senā literatūras pieminekļa iespējams izdevums tādā valodā, kādā tas bija klostera manuskrītā — proti, sensīšu valodā ar jau minēto pētnieku tulkojumu tā laika literarajā valodā. Krievu literarajā valodā darbs saucās:

«Troitskaja pesn o pochode na Polovcov udelnogo knaza Novgoroda — Severskago Igorja Sviatoslavīca, napisanaja starlinnim russkijm jazikom v ischode XII stoletija s pereloženjem na upotreblajemoje nje narečije».

Pirmā iespējuma sagatavotājai darbs nebija bez klūdām, jo tās pāla iepriekšējā nav veicama tāsī laikā. To mērā vienīm pārliecināši izdevās nodibināt, ka klosteri atrastās rokraksts ir pārrakstījums no kāda citā rokraksta un šīs pārrakstījums izdarīts 16. gadsimtā Pleckavas aprinkā. Tas tomēr nezīmē, ka šajā vietā un šajā laikā radies ari pats oriģināls. Pretēji dažu skeptiku iebūviem, pētnieki pierādīja, ka pats oriģināls radies XII gadsimta 80-to gadu beigās. Krieviņas dēvētā strautru apvidū Tālākē pētījumi liecina, ka šie dati ir neapšaubāmi.

Tātad vairāk nekā trīs gadi simtgades sacerējums bija ceļojis, gan oriģināla, gan pārrakstot no klostera uz klosteri, jo ilgus gadus muki bija vienīgie literāro sacerējumu pārrakstītāji. Sena-

nāvīgā ienaudznieku — dienvidu stepju rajonu apdzīvotājiem — polovciem. Karagājieni notika 1185. g. pavasarī.

Visas autora simpatijas pieder Igoram tā varonibas un bezbalibas dēļ. Bet autors ari nosoda Igora separato rīcību, jo pareizi to iztulko kā feodalās sašķeltības rezultātu. Klijegas vienotības laikā krievi polovcuvienībā satākā. Igoru vairs neatbalsta visas Krievzemes militārais spēks, jo pats Igors cīpas mērķis ir separats — no drošināt savai knazistei tirdzniecisko ūdensceļu — Oskolu, Donecu, Donu. Tas dod iespēju polovciem Igoru sakaut un paver ienaudzniekiem tālākas lebrukumi iespējas Krievzemē.

Kaut ari senā literatūras pieminekļa pieejamā tekstā ir virkne neskaidru vietu, taču tām nav būtiskas nozīmes. Darba satus viss galvenajās līnijās ir skaidrs, tāpat izsmēloši var neverēt tā māksliniecisko meistarību.

Vadoties no vispārējā sižetiskā plāna, kas darbā izpaužas noteikti un skaidri, iegūstam sālu aina.

Vispirms darba ievads. Te autors Iz-sa-savas domas par sacerējumu stāstu, kas būtu piemērots šim vēsturiskajam notikumam. Viņš domā, ka te neder sakāpīnāta fantazija, bet gan lietišķa īstība. Tāpēc autors ari it kā diskutē ar iepriekšējo laiku slaveno dziesminieku Bojanu. Autors nosaka sacerējumu atspoguļoto laikmetu — no «vecā Vladimira» (Vladimirs Monomachs) līdz «mūsdieni Igoram» (Novgorodas — Severskas knaza Igors). Tālākā teksta vienā ņo solijumu neplīda, jo savu vēstijumu par Igora karagālienu nereti pārtrauc ar sižetiskiem nozarojumiem, kuros pastāsta ari par senākajiem notikumiem.

Ievadam seko vēstijuma pirmais posms. Sākas Igora karagājieni pret polovciem. Igors satiekas ar brāli Vsevolodu. Vsevoloda karaspēka galvenā dela sazaidis Igora družinas pie Kuršu. Taīā brīdi notiek sauīes aptumsums. Pēc tā laika ticējumiem tā ir launa zīme, kas parego nelaimi. Si pārādība satrauce karavīrus. Knazu iedrošināti, karavīri tomēr uzsāk gājienu. Šajā zīnā «Knazs Igors» pieskaitāms tādām «jaunās krievu skolas» cēramā kā «Boriss Godunovs», «Pleskaviete». Borodins savā operā, kā ists «Varenās kopas» locekls, tautiskuma ideju atklāj vispārīnatos, viengabalainos un pārliecinātos tēlos.

Opera «Knazs Igors» uzsākta 1869.

gadā, kad, kerdamiem pie savā ilgtotā sapna realizēšanās par krievu episkas operas radīšanu, dedzīgā V. Stasova ierosinātās. A. Borodins rada tās plānu pēc «Teiksmas par Igora kauju» sižeta.

Tekstu Borodins operai veidoja pats, saglabājot daudzas vietas no «Teiksmas», piemēram, poetisko, tautas lirkas plesšināto Jaroslavas raudu dziesmu, noslēguma rindas, kas slavina krievu knazus. Šie motivi ieskaņas ari operas prologā. Borodins strādāja pie operas sižeta ārkārtīgi uzmaņīgi un rūpīgi. Stasovs atceras, ka «Borodins izlasīja visu, kas tik varenātūtās ar vīna darba sižetu. Es piegādāju vinam no Publiskās bibliotekas vēsturiskus rakstus traktatus, dažādus «Teiksmas par Igora kauju» materiaļus, tulkojumus dzējā un prozā; viņš lasīja ārpus tā krievu episkās dziesmas, «Zadonsčinu», «Mamaja sagrāvī», ko izmantoja sievu atvadu aina: no vīriem, dažādu turku tautu episkas un lirkas dziesmas polovciešu tematikai. Beidzot viņš dabūja dažus šo tautu dziesmu motivus un no slavenā ungariu celotāju Uivalzi muzikas motivus, kas bijuši pierakstīti Vidusazijā, vai pie seno polovciešu pēctečiem, kas vēl tagad dzīvo atsevišķās sādžas vienā no Ungarijas apdzīmētās dziesmās, un viss tas kopā piešķir ne tākās vīres, kātās, bet ari operai neparatust vēsturiskumu, patiesību, realismu un nacionālo raksturu».

Diemžēl Borodina dzives un ietvādes apstākļi izvērtās tā, ka darbs pie

Borodina opera „Knazs Igors”

N. GRINFELDS

«Teiksmas par Igora kauju» piederi pie tiem retajiem senatnes literatūras pieminekļiem, kas saglabājuši pilnīgūgu dzīves spēku un saturu konkreitā līdz mūsu dienām. Mums visiem ir saprotami, tuvi un dārgi varonīgā knaza Igora, viņa uzticības, drošības, spējas sievās Jaroslavas tēli, mūs dzīli savīlo kvēlās dzīmtenes milesības jutas, kas dvcī no šiem tēliem, jūtas, kas raksturo krievu tautu košās sirmās senatnes. Ārkārtīgi laimīgs sagadījums krievu kulturas vēsturē ir tas, ka tautas senatnīgā literatūras daudzārba izcilās idejiskā mākslinieciskās vērtības pacelītas nemīstīgā spožumā ari varenas muzikas valodā. Bez pārspīlējuma var apgalvot, ka lielum lielām tautas vairīnumam «Teiksmas par Igora kauju» priekšstāts neatrājami saistīgs ar Borodina genīgo operu «Knazs Igors», krievu un vispārējās muzikas mākslas leponumu.

Si patriots un optimists opera ar sevišķu spēku skan mūsu dienās, uzvarējusā socialisma zemē, kad darba tauta, nostājusies uz saulainās mākoņu ceļā, ar savīlojumu atskaitās uz atbrīvošanās cīņām senatnei, kurās tā kā kardināls krievu tautas raksturs, dzīma tautas varenība un spēks, eldeņais dzīmtenes mīlestības ideals.

Borodina episkā opera «Knazs Igors» ir vēsturiski reala opera, kas spilgti un patiesi atklāj pārdzīvotumā bagātu, dramatisku laikmetu. Tiekmēs iedzīlināties savas dzīmtenes vēsturē, kur aizvien izpaužas krievu tautas nesatricināmā varenība un spēks, bija raksturīga 60. gadi progessīvi demokrātiskai, realistiskai mākslai. Šajā zīnā «Knazs Igors» pieskaitāms tādām «jaunās krievu skolas» cēramā kā visnozīmīgākie 1935. g. inšcenējums Lielajā teatrā (režisors Baratovs, gleznotājs Fedorovs, baleteists Gojezovs), 1940. g. Le-pingradas Kirova vārdā nosauktajā operātātri 50. g. jubilejas uzvedums u.c.

Rīga opera «Knazs Igors» pirmo reizi uztvēta 1929. gadā. Šis vienīgais operas latviskais inšcenējums tagad novēcojis un pamatojis nonemts no repertuara. Bet LPSR Valsts Operas un baleta teatra neatliekams uzdevums gādāt jo drīz par jaunu un pilnveidīgu «Knazs Igora» iestudējumu.

Tautas aīnas — zemnieku koris, slavīnāšanas koris, tālāk Jaroslavas aīna ar bajori, vīnas aīja, drosmīga knaza Igora ilgas pēc brīvības un cēsanās glābt dzīmteni, kas izskan slavenā aīja — lūk, tākai daži krievu tālūžu cēlāko patriotisko un maigi līrisko jūtu muzikās atklāmēs pārāugi, ko sniedz Borodina opera. Kā kontrasta šiem tēliem sulgi gleznoti nezodīgais, nekantrīgais uzdzīvotās knazs Gailekis un vīna apkārtne. Spilgti un pārliecināši muzikā atklāoti metoni, kārveišķie vai ari vilinoši kariegleznainie polovciešu tēli. Te atzīmējamas ar savu krāšņo gleznainību visā muzikas literatūrā unikāls, aizraujotās kaisles un spēka pilnās, žīlbinošās polovciešu dejas, tāpat počīvētu maršu, Končaka aīja, Končakovas aīja un vīnas duets ar Igora dēlu Vladimīru. Padomju muzikas zinātnei I. Keldišs savā grāmatā par krievu muzikas vēsturi pilnīgi pārēzīt atzīmē, ka Borodins savā «Knazā Igors» radījis tautas varonīgo epopeju, kā pēc savā dzīluma un mākslinieciskā vispārīnāmā spēka nestāv zemām par savu literāro pirmavotu «Teiksmas par Igora kauju». Visā operas darbības koncepcijā un savu galveno varonu tās Borodins pauž krievu tautas gara nelokāmo varenīnu, dzīmtenes mīlestību, taisnību, apnēmību un bezbalibību patriotiskā pienākuma pilnīšanā. Tās viss niesīši operai «Knazs Igors» lieju īdeisku nozīmi un plašu iedarbības spēku.

Tautas aīnas — zemnieku koris, slavīnāšanas koris, tālāk Jaroslavas aīna ar bajori, vīnas aīja, drosmīga knaza Igora ilgas pēc brīvības un cēsanās glābt dzīmteni, kas izskan slavenā aīja — lūk, tākai daži krievu tālūžu cēlāko patriotisko un maigi līrisko jūtu muzikās atklāmēs pārāugi, ko sniedz Borodina opera. Kā kontrasta šiem tēliem sulgi gleznoti nezodīgais, nekantrīgais uzdzīvotās knazs Gailekis un vīna apkārtne. Spilgti un pārliecināši muzikā atklāoti metoni, kārveišķie vai ari vilinoši kariegleznainie polovciešu tēli. Te atzīmējamas ar savu krāšņo gleznainību visā muzikas literatūrā unikāls, aizraujotās kaisles un spēka pilnās, žīlbinošās polovciešu dejas, tāpat počīvētu maršu, Končaka aīja, Končakovas aīja un vīnas duets ar Igora dēlu Vladimīru. Padomju muzikas zinātnei I. Keldišs savā grāmatā par krievu muzikas vēsturi pilnīgi pārēzīt atzīmē, ka Borodins savā «Knazā Igors» radījis tautas varonīgo epopeju, kā pēc savā dzīluma un mākslinieciskā vispārīnāmā spēka nestāv zemām par savu literāro pirmavotu «Teiksmas par Igora kauju». Visā operas darbības koncepcijā un savu galveno varonu tās Borodins pauž krievu tautas gara nelokāmo varenīnu, dzīmtenes mīlestību, taisnību, apnēmību un bezbalibību patriotiskā pienākuma pilnīšanā. Tās viss niesīši operai «Knazs Igors» lieju īdeisku nozīmi un plašu iedarbības spēku.

Vīnētā zīmējības LPSR nonēmējamās mākslas darbinieks Jūlijs Madernieks.

Turpinājums 4. lapas pusē

Republika gatavojas vēlēšanām

Biblioteka agitacijas braucienā

Vērtigu pasākumu veikusi Republikā kulturas un izglītības iestāžu komiteja sadarbībā ar Valsts biblioteku, pielāgojot autobusu ceļojošas bibliotekas vajadzībām. Šī «autobiblioteka» domāta no rājoniem centriem attālakā kolchoznieku apkalpošanai ar visjauņākām grāmatām. Tājā ietilpst 1200 grāmatas un divi pārvietojami stendari speciālu vēlēšanu literatūru un letecamo grāmatu plākatiem. Atbraucot kolchozā vai ciemu, ceļojošā biblioteka izsniegas lasītājiem grāmatas lasīšanai un pēc 10—15 dienām atgrieziies izdoti grāmatu sanemšanai un jaunu grāmatu izsniegšanai.

«Autobiblioteku» vada bibliotekare b. Irbite. Pirmais braucienā biblioteka devusies uz Viļānu, Rēzeknes, Maltas un Zilupes rajoniem. Līdzīgi brauc Kulturas un izglītības iestāžu komitejas darbinieki, kas sniegs praktiskus norādījumus uzskaņām agitacijas uzlaicīšanai. Turpmāk pirmās «autobibliotekas» darbības rajons aptvers Livānu, Preiļu un Krāslavas rajonus. Tuvākā nākotne paredzēta iekārtot otru šādu biblioteku zvejnieku kolchazu apkalpošanai.

Rosība Valmieras rājona

Gatavojeties vēlēšanām, Valmieras rājona viena mēneša laikā noslāstīja 130 lekcijas par sabiedriski politiskām, literatūras un zinātnes temām. Bibliotekā 13 reizes sarakota grāmatu lasīšana bērniem, kā arī 7 lasītāju konferences ar mākslinieciskās pašdarbības priekšnesumiem. Rājona sekmīgi darbojas ap 20 agitbrigades, kas sniegušas ap 30 izrādes un koncertus. Mākslinieciskās pašdarbības pulciņi sarakusi 35 teatra izrādes.

Valmieras kulturas namā režisores b. Rubenes vadībā aktīvi darbojas latviešu un krievu dramatiskie pulciņi. Pašlaik tie iestudē Arbuzaovu lugu «Sakšķinās ar jaunību», ar ko piedalīsies rājona mākslinieciskās pašdarbības skāpīšanā. Rājona sekmīgi darbojas ap 20 agitbrigades, kas sniegušas ap 30 izrādes un koncertus. Mākslinieciskās pašdarbības pulciņi sarakusi 35 teatra izrādes.

Valmieras kulturas namā režisores b. Rubenes vadībā aktīvi darbojas latviešu un krievu dramatiskie pulciņi. Pašlaik tie iestudē Arbuzaovu lugu «Sakšķinās ar jaunību», ar ko piedalīsies rājona mākslinieciskās pašdarbības skāpīšanā. Rājona sekmīgi darbojas ap 20 agitbrigades, kas sniegušas ap 30 izrādes un koncertus. Mākslinieciskās pašdarbības pulciņi sarakusi 35 teatra izrādes.

Arvien sekmīgāk mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi darbojas arī Kauķuru ciema tautas namā. Dienvidē rosigākas klūst agitbrigades un it īpaši lektori grupa, kas jau noslāstījusi 20 lekcijas. Kolchozos organizētas 33 pārrunas.

Deputatu kandidatu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā kustībā. Ar 1907. gadu viņš

jau ir nelegalās socialdemokrātiskās organizācijas biedrs un, vēlāk kļūstot par profesionālu revolucionāru, viņš visu savu mūžu atrod cīnai par darba laju laimigu nākotni. Par pašaizliegību darbu b. Kaulīns apbalvots ar Lenīna ordeni.

— 17. decembrī mēs visi kā viens balsojām par mūsu padomju Dzintenes uzīmētu dēlu, veco boļševiku b. Kaulīnu, — savas runas nobeigumā teica uzīmētā personas.

Deputata kandidāts b. Kaulīns pastāstīja par latviešu strādniecības revolucionāru cīnu, kas vainagojusies ar laimigu dzīvi padomju Dzintenē.

Ilgie aplausi liecināja, ka saņēmušie vēlētāji dāvā uzticību izvirzītajam deputata kandidātam.

Pēc tam Valsts Jaunatnes teatra aktieri b. Krēslījs, Vāvere, Baumane un Bune iepazīstināja vēlētājus ar teatra kolektīvu izraudzīto deputata kandidātu Rīgas pilsetas Kirova rājona padomes vēlēšanām — b. J. Grantīnu.

J. Grantīns profesionāla aktiera gaitu uzsākis 1935. gadā, strādājot Rīgas, Liepājas, Daugavpils un Jelgavas teatros. Aktiera daiļradei plašu celu pāvera padomju vara. Par izciliem pānākumiem tautas dzejnieku Raina lomas izveidošanā kino filmā «Rainis». b. Grantīns 1949. gadā apbalvots ar Stalīna premiju un LPSR īņēmējām bagātā skatuves māksliniekā goda nosaukumu. Viņš apbalvots arī ar Darba Sarkanā Karoga ordeni.

Savā uzrunā deputata kandidāts J. Grantīns pastāstīja par savu ližiņā māksliniecisko darbību.

— Padomju tauta man dāvājusi lielu uzticību, izvirzot mani par deputata kandidātu. Solos šo uzticību attaisnot, — runas nobeigumā teica b. J. Grantīns.

Vēlētāju sapulci papildināja plaši un interesants koncerts Valsts Jaunatnes teatra aktieri un Valsts filharmonijas solistu izpildījumā.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības agitpunktā 3. decembrī notika vēlētāju tikšanās ar deputata kandidātu, Liepājas Krievu dramas teatra aktieri Georgi Carjovs. Ar deputata kandidātu vēlētāju iepazīstināja uzticības persona LPSR īņēmējām bagātās mākslinieks M. Zinovjevs. Deputata kandidāts G. Carjovs pastāstīja vēlētājiem savas dzīves gaitas, iepazīstināja ar savu māksliniecisko darbību Maskavas teatros un Liepājā.

— Visas tautas pirmas deputāti Josifs Stalīns ir teicis, ka deputāti ir tautas kalps. Ja liepājnīkiek man veltīs uzticību un ievēlēs savas pilsetas padomei, atdos visus spēkus, lai godam izpildītu šo mūsu lielā vadību un skolotā norādījumu. — runas nobeigumā teica G. Carjovs.

Deputatu kandidātu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā kustībā. Ar 1907. gadu viņš

jaunvāles ciema klubs izrādēm vēlētājiem iestudējis E. Zālites komediju «Vārds sievietēm».

Arvien sekmīgāk mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi darbojas arī Kauķuru ciema tautas namā. Dienvidē rosigākas klūst agitbrigades un it īpaši lektori grupa, kas jau noslāstījusi 20 lekcijas. Kolchozos organizētas 33 pārrunas.

Deputatu kandidātu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā kustībā. Ar 1907. gadu viņš

jaunvāles ciema klubs izrādēm vēlētājiem iestudējis E. Zālites komediju «Vārds sievietēm».

Arvien sekmīgāk mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi darbojas arī Kauķuru ciema tautas namā. Dienvidē rosigākas klūst agitbrigades un it īpaši lektori grupa, kas jau noslāstījusi 20 lekcijas. Kolchozos organizētas 33 pārrunas.

Deputatu kandidātu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā kustībā. Ar 1907. gadu viņš

jaunvāles ciema klubs izrādēm vēlētājiem iestudējis E. Zālites komediju «Vārds sievietēm».

Arvien sekmīgāk mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi darbojas arī Kauķuru ciema tautas namā. Dienvidē rosigākas klūst agitbrigades un it īpaši lektori grupa, kas jau noslāstījusi 20 lekcijas. Kolchozos organizētas 33 pārrunas.

Deputatu kandidātu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā kustībā. Ar 1907. gadu viņš

jaunvāles ciema klubs izrādēm vēlētājiem iestudējis E. Zālites komediju «Vārds sievietēm».

Arvien sekmīgāk mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi darbojas arī Kauķuru ciema tautas namā. Dienvidē rosigākas klūst agitbrigades un it īpaši lektori grupa, kas jau noslāstījusi 20 lekcijas. Kolchozos organizētas 33 pārrunas.

Deputatu kandidātu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā kustībā. Ar 1907. gadu viņš

jaunvāles ciema klubs izrādēm vēlētājiem iestudējis E. Zālites komediju «Vārds sievietēm».

Arvien sekmīgāk mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi darbojas arī Kauķuru ciema tautas namā. Dienvidē rosigākas klūst agitbrigades un it īpaši lektori grupa, kas jau noslāstījusi 20 lekcijas. Kolchozos organizētas 33 pārrunas.

Deputatu kandidātu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā kustībā. Ar 1907. gadu viņš

jaunvāles ciema klubs izrādēm vēlētājiem iestudējis E. Zālites komediju «Vārds sievietēm».

Arvien sekmīgāk mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi darbojas arī Kauķuru ciema tautas namā. Dienvidē rosigākas klūst agitbrigades un it īpaši lektori grupa, kas jau noslāstījusi 20 lekcijas. Kolchozos organizētas 33 pārrunas.

Deputatu kandidātu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā kustībā. Ar 1907. gadu viņš

jaunvāles ciema klubs izrādēm vēlētājiem iestudējis E. Zālites komediju «Vārds sievietēm».

Arvien sekmīgāk mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi darbojas arī Kauķuru ciema tautas namā. Dienvidē rosigākas klūst agitbrigades un it īpaši lektori grupa, kas jau noslāstījusi 20 lekcijas. Kolchozos organizētas 33 pārrunas.

Deputatu kandidātu tikšanās ar vēlētājiem

Vairāk nekā 400 vēlētāju bija saņēmuši republikāniskā Sanitarās izglītības nama agitpunktā, lai satiktos ar deputatu kandidātiem — LK(b)p CK Partijas vēstures instituta direktori K. Kaulīnu un Valsts Jaunatnes teatra aktieri Stalīna premijas laureatu J. Grantīnu.

Sapulces sākumā uzticības personas bb. Potapovs un Spaks siki izstāstīja b. Kaulīna biografiju.

Bijušais kalpa dēls K. Kaulīns jau 15 gadu vecumā sācis piedalīties revolucionārā

KINO

'Kadrs no kino filmas "Musorgskis".

Kā dzīvam ar dzīvajiem satiekoties**Jauns padomju kino mākslas meistardarbs***

Padomju varas apstāklos, socialisma laikmetā mākslas dailrade sasniegusi tādu uzplaukumu, tādās iespējās, ka spilgi un dzili atspoguļo ne vien padomju Dzīmtenes dzīves tagadni šodieni, bet arī padomju tautu varonīgo pagātni, bagāto kulturas mantojumu.

Padomju kinematogrāfija šajā virzienā var lepoties ar izciliem sasniegumiem, kuriem tagad pievienojas jauns panākums — krasaina mākslas filma «Musorgskis».

Filmas radītāji pie izvēlētās temas strādājuši apmēram 10 gadus: milzīgo pūlu rezultātā viņi skatītājiem un klausītājiem atklāj laikmetu būti, kurā Musorgskis dzīvoja, vina dailrades ciešo vienotību ar revolucionāro demokrātu Černīevsku, Doņorobu, Belinsku un Hercena idejām.

Filmas lielais vērtīgums atklājas taisni tajā apstākli, ka cildeno ideju — māksliniekam un mākslai jāizgaud no tautas masām, mākslai jākalpo tautas masu interesēm — tā autori izteikuši, pamatojoties uz Musorgska genialajām kompozīcijām, raksturojot to tapšanu, parādot vina novatoriskas muzikas draugus un sapratējus, tās pretiniekus un nelabvējus. Līdz ar to skanu filma «Musorgskis» kino mākslā vispār iezīmējās kā jauna veida daildarbs, kurā patriotiska, dzili tautiska muzika veido galveno sižetu, nosaka raksturu darbību un viņu savstarpējās attiecības. Un par cik pats Musorgskis savā muzikā grībēja visnotāl personificēt tautu, sacīdams: «... Nē, man tu nebūsi operas koris, kas piebalso varonijem, bet būsi tu man pats varonis un manā operā galvenā darbojotās persona», — arī filmas «Musorgskis» visā sižeta risinājumā atklājas tautas masu spēks, skan tautas varenā balss.

... Pagājušā gadsimta 60.—70. gadi. Gluži tāpat kā saimnieciski sabiedrīkājā dzīvē ari kulturas laukos carīkāgā patvaldības varavīri un ierēdzi visiem spēkiem cenšas mazināt un ignorēt tautas radošo spēku izpausmi. Glinkas un Dargomižska izcelos darbus noklusē. Opera «Ruslans un Ludmila» nav izrādīta jau 14 gadus. «Bez Eiropas operām mēs nevarām iztikt» — spriež «kulturas darbinieki», kuri nosaka mākslas politiku, kas zemojas rietumu kosmopolitiskajiem mākslas principiem, noliež krievu nacionālajām mākslas skaistumām. Tādos apstāklos jaunais Musorgski, vēro tautas masu, beztiesīgo zemnieku ciešanas, kas uzzīlesmo nemieros. Izteikt šīs tautas sāpes un cīnas nemieru — tā ir jaunā komponista kvēlākā vēlēšanās. Pieredze skaudraja dzīvē liek viņam atteikties no agrākajiem nodomiem, agrāk iecerēto operu sižetiem. Viņš dodas uz Pēterburgu, kur vina pirmās kompozīcijas gūst ievērību krievu komponistu «Varenā kopā». Ipaši reliģi raksturots izcilais krievu mākslas un muzikas teoretik Stasovs, parādījis, kā viņš palīdz Musorgskim atrast viemērotu sižetu jaunai operai — «Boris Godunovam». Šīs operas tapšanas epizodi veido filmas saturu fakti, ka šo operu vairākkārt nepienem, atsakās uzvest valsts teatrīs, izraisītās tās kāpiņāmu. Beznaikas muzikas skolu, kuru vada «Varenā kopā» un kur iestudē atsevišķas «Boris Godunova» ainas, kur līdzīgi jaunai muzikas mākslai aizjauni tās atskanotāji, līdzekļu trūkuma dēļ nākas slēgt Musorgskim un viņa domu biedriem piēnākt grūtas dienas. Dzīvi no tiem, viemēram Balakirevs, atsakās tās kāpiņāmu. Bet Musorgskis nav salaužams. Viņš iecer ja-

* «Musorgskis» — krāsaina mākslas filma. A. Abramovas un G. Rošala scenārijs. Grigorija Rošala uzvedums. G. Kazanska režija. Mākslinieki — N. Suvorovs un A. Veklers. Operatori — M. Magijs un L. Sokojs. D. Kabalevska muzikālā redakcija un muzika. Skanu operators — A. Sargorodskis. «Lenfilm», kino studijas 1950. gada ražojums.

Meinhards Rudzītis

„Literatūras un Mākslas“ intervijas

Partijas kandidats

Jauns inscenējums Krievu Dramas teatrī

Pagājušo svētdien Latvijas PSR Valsts Krievu Dramas teatrī notika Aleksandra Krons lugas «Partijas kandidats» pirmizrāde. Sakarā ar to «Literatūras un Mākslas» redakcija lūza lugas autoru izteikt savas domas par inscenējumu. Sarunā ar mūsu līdzstrādnieku Aleksandru Krons teicā:

— Biju ieradies Padomju Latvijas galvaspilsētā, lai piedalītos pēdējā darba etapā, sagatavoju lugas «Partijas kandidats» inscenējumu Valsts Krievu Dramas teatrī. Nekad agrā Rīgā neesmu bijis un ar Krievu Dramas teatra kollektīvu sastopas pirmoreiz. Ar gandrīz konstatēju, ka inscenētājs LPSR toutes mākslinieks, Staļīns un viss radošais kollektīvs pie manas lugas uzveduma strādājuši nopietni, pamatiņi iedziļinoties, un, lai gan iestudējumam bija visai iss termiņš, gūtas iepriecinošas sekmes.

«Partijas kandidats» ir grūti inscenējama luga. Tājā trūkst efektīgu scenisko situāciju un darbību izvēršas galvenokārt dialogi. Režisors un aktieri nav baidījušies grūtību, lugu pārmati pareizi izpratuši un radījuši vīrkuņi dzīvī, pārliecinošu tēlu. Manuprāt, daži tēli būtu bijuši veiksmīgāki, ja materialu to izveidošanai aktieri varētu iegūt ne tikai lugas tekstā, bet arī no saviem tiešajiem vērojumiem. Par nozēlošanu izrādījās, ka tāda veida novērojumu krājums aktieriem ir nevisai liels. Domāju, ka uzveduma daibīkiem nebija nenozīmīgs mans stāstījums par cilvēkiem, kas noderījuši par prototipiem, radot lugas galvenā varoņa Nikolaja Leontjeva, viņa ģimenes locekļu u. c. tēlu.

Es sastopas ar Latvijas PSR Akademiskā Dramas teatra un Jelgavas Dramas teatra vadītājiem, kur tāpat paredzēts uzvest manu lugu «Partijas kandidats». Tās inscenēšanu brīdīgo republiku teatros es sagaidu ar lielu interesi un gribu uzturēt ar šiem teatrietiem visciešāko kontaktu.

Savā laikā ar patiku pārtulkoju Anas Brodeles lugu «Skolotājs Straume» un ar lielu interesi nepārtraukt sekoju Arvīda Griguļa, Annas Brodeles, Jūlija Vanaga, Fricīša Rokpelne un citu talantīgo Padomju Latvijas dramaturgu dailradei.

—

Nākamajā nedēļā

Šodien Filharmonijas zālē Ludvīga Beethovena 180. dzimšanas dienai velītā simfoniskais koncerts. Piedāvās Radiokomitejas simfoniskais orkestris, apvienotie Radiokomitejas un Valsts kori. Dirigents LPSR nozīmīgiem bagātās mākslas darītājiem L. Vigners. Programa Beethovena 1. un 9. simfonija. Sākums plkst. 20.

11. decembrī Rīgas kinoteatros sāk demonstrēt jauno padomju mākslas filmu «Musorgskis».

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā prozas sekcijas sanāksme. Iztirās M. Bendrupes stāstu «Pāts gaivenais». Referenti J. Niedre un A. Vēlāns. Sākums plkst. 18.

Filharmonijas zālē Stalīna premijas laureates Veltas Līnes dailrades vekars. Piedāvās LPSR tautas māksliniece Anta Klints. LPSR nozīmīgiem bagātās māksliniekiem, Stalīna premijas laureats Z. Katlaps, A. Žilinskis, K. Pamše. Sākums plkst. 20.

Akademiskajā Dramas teatrī Valmieras Dramas teatra viesizrāde ar Thai Dian Cuna dramu «Dienvidos no 38. paraleles». 12. decembrī šo izrādi atkārtos Ziemeļblāzma, 13. decembrī Jelgavas Dramas teatrī, 14. decembrī Jaunatnes teatrī. Izrāžu sākums plkst. 20.

12. decembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā jauno tulkojātu sanāksme. Sākums plkst. 18.

Mākslas darbinieku namā jauno mākslinieku Z. Heines-Vāgneres un N. Fedorovska dailrēdes vekars. Prof. Zosta un doc. Bolotovas ievadvārdi. Sākums plkst. 20.

14. decembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā markisms-lepiņisms seminaris. Sākums plkst. 18.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā tulkojātu sekcijas sanāksme. M. Sūmanes referents «Idiomas tulkojums». Sākums plkst. 19.

14., 15., 16. un 17. decembrī Apgabalā virsnieku namā estrades koncerti. Piedāvās Maskavas estrades mākslinieki. Sākums plkst. 20.30.

15. decembrī Mākslas darītājiem namā lekcija no cikla «Gatavosimies vēlēšanām» — «PSRS cīna par Vācijas demokratizāciju un demilitarizāciju». Sākums plkst. 8.30.

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā A. Karpova lekcija par estetiku. Sākums plkst. 19.

TUMSAS VARĀ

(V. Minajeva grāmatas „Amerikas gestapo“ fragmenti)

Nobeigums

Pēc Trumena pāvēles izdošanas pret to reaģēja pat tādi cilvēki, kurus nevar turēt aizdomās, ka viņiem būtu liberali uzskati. Piemēram, pārstāvju palates loceklis Kefovers savā runā kongresa teicā: «Sāda speniešu inkvizīcija laupis mums iespēju izmantot saprātīgu cilvēku pakalpojumus... tai vietā mums būs bezjēdzīga robotu grupa, kuri ziņas, ka, izsakot oriģinālas domas, viņus var aicināt uz lojalitātes pārbaudes pārvaldi un padzīt no darba.»

«Lojalitātes» pārbaudes kampana vērsta pret tām organizācijām un atsevišķām personām, kas kaut kādā veidā apliecinā savas simpatijas Padomju Savienībai, iestājas par draudzīgu atiecību un ekonomiskas sadarbības nobīdināšanu ar PSRS. Ar katru dienu Savienotajās Valstīs paplašinās cīpa par mieru, ko amerikānu reakcija uzskata par «graujošu», un katrais miera kustības piekrītējs nekavējoties tiek iestiekti «neļojālos».

Bieži vien «lojalitātes» pārbaudes upuri, kuri nespēj izturēt Federalā izmeklēšanas biroja riebīgo vajāšanu, izdara pašnāvību. Laikraksts «Nation Guardian» ziņo, ka Nujorkas skolas skolotāja Minn. Gutridža pēc nonpratināšanas «lojalitātes» pārbaudes komisijā izdarījusi pašnāvību. To pašu izdarījis arī Abrams Ozerans Losandželosā.

1950. gada 1. aprīlī izdarījis pašnāvību, izlecot pa Nujorkas viensētās «Boston» 12. stāva logu, ievērojams ASV progresīvās kustības darbinieks, literatūras profesors Frenss Matisens. Par aktivu progresīvo darbību viņu mezonīzi vajāja amerikānu reakcionāri, un kā «neļojāls» elements viņš faktiski bija atbrivots no darba universitātē.

Runājot par «lojalitātes» pārbaudi, jā piemin kāds interesants raksts, kas nešen publicēts tai pašā žurnālā «Harper's Magazine». Tā virsraksts «Desmit bausi, kā nevainojami jāzvēdas valsts iestādes kalpotājam». Autors ieteic: «Neej uz sapulciem, arī uz dejām ne, lai tevi neapvainotu pretvalstisku sapulču apmeklēšanā! Nelasi grāmatas un žurnālus — pat geografiskus! Būs drošā tavā labā, ja tu godīgi apzīvērsi, ka nezinā, kur atrodas Krievija un kas tā istenībā ir... Atturēs sevišķi kritizēt fašistus un neuzturēt cilvēku sabiedrību, kas atklāti runā par šādām temām.»

Tas nu gan ir — dokumenti! Grūti atrast laižuku ilustrāciju tai riebīgajai komedijai, ko sauc par «lojalitātes pārbaudi».

ALMANACHS «PADOMJU LATVIJA»

Turpinājums no 5. lapas puses

šaubīmu almanachu redakcijas klīdu (arī redaktors N. Zadornovs).

Almanachā beidzamā nodala nosaukta «Literatura un dzīve». Tās saturam ir vairāk vai mazāk gadījuma raksturs. Tā šai nodala ievietoti raksti: J. Plauža «Puškins tulkojums latviešu valodā», Andreja Upīša «Vīlis Lācis un vina proza» (raksta pamatālā agrāk bija publicēta laikraksta «Literatūrāja Gazeta») un M. Lopersols raksts «Celš uz priekšu, pret kalnu» — par pazīstamo A. Saksu romanu. Ne visai skaidrs, kādēļ šī nodala nosaukta «Literatura un dzīve». Tie ir vienkārši literari kritiski raksti ar savām stipriām posēm un trūkumiem, bet kas nekādī nedod aini par literatūras attīstību un stāvokli Padomju Latvijā. Bet tieši to lasītājs meklē tādā izdevumā kā almanachs, turklāt, ja tas iznāk krievu valodā. Tieši šajā nodala ievietoti raksti: J. Plauža «Puškins tulkojums latviešu valodā», Andreja Upīša «Vīlis Lācis un vina proza» (raksta pamatālā agrāk bija publicēta laikraksta «Literatūrāja Gazeta») un M. Lopersols raksts «Celš uz priekšu, pret kalnu» — par pazīstamo A. Saksu romanu. Ne visai skaidrs, kādēļ šī nodala nosaukta «Literatura un dzīve». Tie ir vienkārši literari kritiski raksti ar savām stipriām posēm un trūkumiem, bet kas nekādī nedod aini par literatūras attīstību un stāvokli Padomju Latvijā. Bet tieši to lasītājs meklē tādā izdevumā kā almanachs, turklāt, ja tas iznāk krievu valodā. Tieši šajā nodala ievietoti raksti: J. Plauža «Puškins tulkojums latviešu valodā», Andreja Upīša «Vīlis Lācis un vina proza» (raksta pamatālā agrāk bija publicēta laikraksta «Literatūrāja Gazeta») un M. Lopersols raksts «Celš uz priekšu, pret kalnu» — par pazīstamo A. Saksu romanu. Ne visai skaidrs, kādēļ šī nodala nosaukta «Literatura un dzīve». Tie ir vienkārši literari kritiski raksti ar savām stipriām posēm un trūkumiem, bet kas nekādī nedod aini par literatūras attīstību un stāvokli Padomju Latvijā. Bet tieši to lasītājs meklē tādā izdevumā kā almanachs, turklāt, ja tas iznāk krievu valodā. Tieši šajā nodala ievietoti raksti: J. Plauža «Puškins tulkojums latviešu valodā», Andreja Upīša «Vīlis Lācis un vina proza» (raksta pamatālā agrāk bija publicēta laikraksta «Literatūrāja Gazeta») un M. Lopersols raksts «Celš uz priekšu, pret kalnu» — par pazīstamo A. Saksu romanu. Ne visai skaidrs, kādēļ šī nodala nosaukta «Literatura un dzīve». Tie ir vienkārši literari kritiski raksti ar savām stipriām posēm un trūkumiem, bet kas nekādī nedod aini par literatūras attīstību un stāvokli Padomju Latvijā. Bet tieši to lasītājs meklē tādā izdevumā kā almanachs, turklāt, ja tas iznāk krievu valodā. Tieši šajā nodala ievietoti raksti: J. Plauža «Puškins tulkojums latviešu valodā», Andreja Upīša «Vīlis Lācis un vina proza» (raksta pamatālā agrāk bija publicēta laikraksta «Literatūrāja Gazeta») un M. Lopersols raksts «Celš uz priekšu, pret kalnu» — par pazīstamo A. Saksu romanu. Ne visai skaidrs, kādēļ šī nodala nosaukta «Literatura un dzīve». Tie ir vienkārši literari kritiski raksti ar savām stipriām posēm un trūkumiem, bet kas nekādī nedod aini par literatūras attīstību un stāvokli Padomju Latvijā. Bet tieši to lasītājs meklē tādā izdevumā kā almanachs, turklāt, ja tas iznāk krievu valodā. Tieši šajā nodala ievietoti raksti: J. Plauža «Puškins tulkojums latviešu valodā», Andreja Upīša «Vīlis Lācis un vina proza» (raksta pamatālā agrāk bija publicēta laikraksta «Literatūrāja Gazeta») un M. Lopersols raksts «Celš uz priekšu,